

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, V SOBOTO, 12. V. 1951

STEV. 33 (402)

Mac Arthurjeva politika obsojena

Kakor znano je bivši vrhovni poveljnik oboroženih sil OZN na Koreji general Mac Arthur po svoji odstranitvi nastopil nekakšno propagandistično potovanje po Združenih državah Amerike, kjer je prepričeval množice o pravilnosti svoje politike, ki jo je zasledoval v korejski vojni.

Prav tako je bil klican tudi v Washington, da pred senatom iznese svoje mnenje, kar je izrazil v polni meri. Poleg hvale, ki jo je pel sam sebi, je senatorje prepričeval, da je razširitev vojne v zapadni Aziji potrebna, predlagal je bombardiranje kitajskih oporišč v Madžuriji, blokado Kitajske in aktivno sodelovanje Cingajškove čet. Svoje zagovarjanje ideje preventivne vojne je podprl z argumentom, da bi „v bodoči vojni prvi udarec utegnil biti odločen“ in z namigovanjem na možnost atomskega napada na ZDA. Pri tem pa je trdil, da njegov načrt zmanjšuje nevarnost nove svetovne vojne.

Medtem ko so s strani vlade najprej molčali k izvajanju Mac Arthurja, je pred dnevi zavzel stališče do tega vprašanja predsednik ZDA Truman, ko je govoril na konferenci nacionalnega obrambnega sveta. Ostro je grajal politiko generala Mac Arthurja na Daljnem vzhodu in izjavil, da bi Mac Arthurjeva politika razbila zapadno obrambno zvezo in s tem zagotovila veliko zmago Sovjetske zveze.

Truman je poudaril, da se ne strinja z mnenjem, da bi razširitev korejskega spopada omogočila hitro zmago. „Nasprotno — je dejal — razširitev in podaljšanje vojne bi povečala ameriške izgube.“ Nato je izrazil prepričanje, da bi politika, ki bi težila po razširitvi vojne na Kitajsko, odbila zahodnoevropske države od ZDA in strnila kitajsko ljudstvo okoli tistih, ki sedaj sodelujejo v napadalnosti.

Na koncu Truman izjavil, da lahko Kitajci dosežejo mir, če odstopijo od napadalnosti. Dokler tega ne bodo storili in dokler ZDA ne bodo, dobile jamstvo, da bo mir zagotovljen, bodo krepile svoje obrambne sile, da bi onemogočile sovjetske načrte za gospostvo nad svetom.

Odločno stališče do politike Mac Arthurja je zavzel tudi ameriški obrambni minister Marshall, je izjavil pred skupnim senatnim odborom za zunanje zadeve in oborožene sile, da od izbruha sovražnosti na Koreji do danes ni bilo nesporazumov, med predsednikom ZDA Trumanom, obrambnim ministrom in skupnim odborom šefov, pač pa globoka in soglasja med generalom Mac Arthurjem ter predsednikom ZDA Trumanom, obrambnim ministrom in skupnim odborom šefov štabov.

„Vlada ZDA“ — je dejal Marshall — „je zastopala stališče, da je treba vprašanje Formoze in sprejetja LR Kitajske med Združene narode izločiti iz pogojev za premirje. ZDA pa so se složno z vsemi ostalimi narodi, ki se vojskujejo v Koreji pod zastavo Združenih

Izrael tri leta neodvisen

Pred tremi leti 10. maja je bila proglašena neodvisna židovska država Izrael, ki je do sledje dosegla lepe uspehe v tem, da se židje iz vseh delov sveta vračajo v svojo domovino. Samo v teku treh let se je število prebivalstva podvojilo.

Obletnico svoje neodvisne države praznujejo židje posebno slovesno. Ob letošnji obletnici je govoril preko radia izraelski ministrski predsednik Moše Sharet in poročal, da je iz Iraka prispelo v Izrael nadaljnjih 80.000 židov. Nadalje je poudaril, da je nastanek države Izrael znatno spremenil ustroj bližnjega vzhoda.

narodov, prizadevale preprečiti razširitev spopada. Izvajanje takšne politike je omogočilo ZDA, da so se lahko pripravile na obrambo pred morebitnim napadom ter pospešila zgraditev obrambe zaveznikov ZDA.

V nasprotju s takšno politiko ameriške vlade je general Mac Arthur zahteval od ZDA, naj sprejmejo raširitev vojne na LR Kitajsko in na Sovjetsko zvezo. To je Mac Arthur zahteval celo za tako ceno, da bi se razbilo zavezništvo ZDA z zahodnoevropskimi državami. Takšne javne zahteve, do kakršnih nima vojaški poveljnik nobene pravice, so jasno pokazale, da se Mac Arthur ne strinja več z določeno politiko vlade ZDA, zaradi česar je bil nujno odstavljen.

Ameriško vplivno časopisje je takoj prvi dan komentiralo izjave Trumana in Marshalla. „New York Times“ piše, da sta Truman in Marshall govorila kot človeka, ki nosita na svojih ramenih odgovornost za varnost Združenih držav. List nato pravi, da je vodilno načelo ameriške politike, da je treba preprečiti svetovno vojno in zagotoviti mir. „New York Herald Tribune“ priznava, da je Truman s svojim govorom „zabil klin na najslabši točki Mac Arthurjeve fronte“. Časnik piše, da je bil Marshall v svoji izjavi jassen, Mac Arthur pa megljen ter da je bila nevarnost, ki so jo pomenili načrti generala Mac Arthurja, v resnici mnogo večja kot prednosti, ki bi jih mogel nuditi.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

Vabilo

Slovenska prosvetna zveza priredi svoj občni zbor v soboto, dne 19. maja 1951 ob 9.00 uri dopoldne pri Rothu v Celovcu.

SPORED OBČNEGA ZBORA:

1. Ljudska prosveta na Ko. oškem
2. Poročilo o delu SPZ od zadnjega občnega zbora
3. Volitev novega odbora
4. Slučajnosti.

Vsako društvo naj pošlje svojega delegata in več gostov.

Eventualne predloge glede spremembe sporeda naj pošljejo društva do najkasneje 15. maja tajništvu SPZ, Celovec, Gasometergasse 10.

Tonče Schlapper, l. r. tajnik

dr. Franci Zwitter, l. r. predsednik.

Jugoslovanska politika utegne koristiti vsemu delavskemu gibanju

Nedavno je obiskal Jugoslavijo tajnik socialistične stranke Švice Jules Humbert Droz, ki je po svojem povratku objavil v švicarskem listu „Le Peuple“ obširen članek o svojih vtisih iz Jugoslavije. „Ne trdim, da bi po tako kratkem potovanju poznal Jugoslavijo“ je zapisal Droz. „Odneseš pa sem mnoge vtise in pričanje, da napor narodov in vlade Jugoslavije zasluži ne le pozornost, temveč tudi simpatije socialistov in demokratov Zapadne Evrope. To pa predvsem zaradi tega, ker gre Jugoslavija skozi velike socialistične izkušnje, skozi evolucijo od stalinizma k demokraciji, razvijajoč socialistične elemente ter pri tem likvidira, kar je popačila Sovjetska zveza.“

Droz je v svojem članku tudi ovrgel trditve, da se Jugoslavija pod ameriškim vodstvom pripravlja za napadalno vojno proti Sovjetski zvezi, ker — je rečeno v članku — „Jugoslovani so z dušo in telesom za mir in neodvisnost, zato je taka trditev že sama po sebi smešna, kajti država potrebuje mir, da bi se obnovila in razvila svoje gospodarske napore. Jugoslovanska država ne namerava služiti ameriški politiki, temveč dela samo potrebne ukrepe za obrambo ogrožene države.“

Dalje navaja Droz svoj razgovor z maršalom Titom, v katerem je Tito naglasil, da Jugoslavija nikdar ne bo pristopila k Atlantskemu paktu niti h kateremu bloku vesil, pa čeprav je neprestano izpostavljena pritisku Sovjetske zveze in njenih satelitov. Jugoslavija namerava ostati izven vsakega bloka, neodvisna in je za politiko miru na svetu.

Ko opisuje Droz svoje iznenadenje nad vzdušjem svobode, ki vlada v Jugoslaviji, pravi

tudi, da so napravili nanj najmočnejši vtis velikanski napor, ki so jih v zadnjih letih napravili Jugoslovani, ob koncu pa poudarja: „Menim, da bi odnosi, ki bi bili vzpostavljeni in nadaljevani v duhu mednarodnega spoštovanja in iskrenega proučevanja, utegnili samo koristiti vsemu delavskemu gibanju.“

Prekinitev pogajanj med SZ in ZDA

United Press poroča, da so bila prekinjena pogajanja med ZDA in Sovjetsko zvezo glede poravnave dolgov po zakonu o posojilu in najemu. Pogajanja so trajala šest mesecev. Med drugo svetovno vojno so ZDA poslale Sovjetski zvezi blaga in gradiva v vrednosti 11 milijard dolarjev. ZDA že več let zahtevajo, naj bi jim Sovjetska zveza vrnila gradivo, ki je ostalo po vojni v Sovjetski zvezi in katerega vrednost je 2 milijardi 600 milijonov dolarjev. Sovjetska zveza ponuja ZDA za ta material 140 milijonov dolarjev, dočim zahtevajo ZDA najmanj 800 milijonov dolarjev. ZDA prav tako zahtevajo, da jim Sovjetska zveza vrne 72 ladij, ZSSR pa je pristala na to, da vrne samo 2 ledolomnilca.

London. — V govoru, ki ga je imel na sestanku konservativcev v Londonu, je vodja konservativne stranke Churchill ostro napadel laburistično vladno Velike Britanije zaradi pomanjkanja surovin za britansko industrijo.

Politični krogi tolmačijo zadnji Churchillov govor kot pričetek splošnega napada na britansko vladno.

VSE ČITATELJE

obveščamo, da izpade prihodnji teden vsled praznika prva številka.

Uredništvo

Pred novimi volitvami

Kakor znano, določa ustava, da morajo biti v primeru, da pri prvih volitvah nobeden izmed kandidatov ni dobil absolutne večine glasov, najprej v treh tednih oziroma najkasneje v teku 35 dni ponovne volitve. Ker torej 6. maja ni bil izvoljen nobeden izmed šestih kandidatov, bomo imeli druge volitve najkasneje 10. junija t. l.

Pri teh nastopita samo dve najmočnejši volivni skupini — SPÖ in ÖVP —, ki sta tudi že sklenili, da bosta tudi tokrat kandidirala Körner oziroma Gleißner. Prav tako se je odločil tudi že tako imenovani levi blok — avstrijski komunisti in levi socialisti —, da bo podprl kandidaturu dunajskega župana Körnerja. Edino VdU doslej še ni zavzel stališča do drugih volitev oziroma se še ni odločil za enega izmed obeh kandidatov.

V Parizu samo novi preplogi

Pripravljala konferenca namestnikov zunanjih ministrov štirih velesil v Parizu je sicer dosegla že kar lepo število sej — saj so se zastopniki 10. t. m. sestali že na 48. sestanku —, kljub temu pa so od uspeha še vedno zelo daleč. Zadnje čase so zašli sploh na mrtvo točko in se je že ugibalo, ali bo tudi ta konferenca končala brez vsakršnega uspeha.

V teku tednov, odkar so se delegati zbrali na 1. seji, je bilo predloženih že nešteto predlogov, prav toliko pa tudi protipredlogov. Šele na omenjeni 48. seji se je ozračje konference izboljšalo v toliko, da spet obstoja upanje na vsaj deloma uspešno rešitev. Sovjetski zastopnik Gromiko je namreč izjavil, da je pod gotovimi pogoji pripravljen razpravljati o spremenjenem predlogu zapadnih delegatov. Neki sovjetski zastopnik je dejal, da bi bila Sovjetska zveza ob upoštevanju Gromikovih pogojev pripravljena obravnnavati naslednja vprašanja: avstrijska državna pogodba, vprašanje glede zopetne vzpostavitev nemške enotnosti, priprava mirovne pogodbe z Nemčijo, izpolnitev mirovni pogodb z Italijo, Romunijo, Bolgarijo in Madžarsko, sporazum štirih velesil glede Nemčije in Avstrije ter končno izpolnitev italijanske mirovne pogodbe in njene določbe glede Trsta.

Po teh izjavah so v zapadnih krogih mnenja, da se bo konferenca spet pomaknila z mrtve točke, pa čeprav še niso odstranjene vse težkoče.

Moskovska „diplomacija“

Beogradska „Borba“ je objavila članek, v katerem pravi, da je sovjetska vlada odklonila sprejeti protestno noto jugoslovanske vlade, s katero je ta protestirala proti nezastavljenemu ravnanju s sekretarjem jugoslovanskega poslaništva v Moskvi. Članek poudarja, da so v Moskvi brez vsake utemeljitve odklonili sprejem omenjene note, kar je brez dvoma nekaj povsem novega v praksi diplomacije.

Jugoslavija je protestirala zaradi grobega nadlegovanja, ki mu je bil izpostavljen sekretar jugoslovanskega poslaništva Maletič, s strani nekih jugoslovanskih „političnih emigrantov“ prav pred poslopijem sovjetskega zunanjega ministrstva v Moskvi.

„Borba“ naglašja, da to ni edini izpad proti jugoslovanskim zastopnikom v Moskvi, marveč so le-ti izpostavljeni v Sovjetski zvezi celotnemu sistemu nadziranja in nadlegovanja. Primer sekretarja Maletiča — zaključuje „Borba“ — je zelo značilen in dokazuje, kako moskovska vlada sploh gleda na vprašanje odnosov med obema državama. Dejansko je to njeno zadržanje, ki nima nobene zveze s kakršno koli obliko diplomatskih odnosov med civiliziranimi državami, le odsev birokratskega sistema v Sovjetski zvezi, ki v notranjem življenju zatira pravice sovjetskih državljanov, v mednarodnem življenju pa tepta osnovna načela civiliziranih odnosov.

PO SIRMEM SVETU

Pariz. — Francoska narodna skupščina je s 332 proti 248 glasovom sprejela novi volivni zakon, ki temelji na večinskem sistemu z enkratnim glasovanjem v okviru departmaja. Na podlagi tega so na seji ministrskega sveta nato sklenili, da bodo prihodnje volitve v francoski parlament 17. junija.

Teheran. — Perzijska skupščina je izrekla zaupnico vladni Mohameda Mosadika. Za zaupnico je glasovalo 99 poslancev, eden je glasoval proti, dva pa sta se vzdržala glasovanja.

New York. — Izrael je vložil novo pritožbo na Varnostni svet zaradi obmejnih incidentov. Obtožuje namreč Sirijo, da je najela redne oborožene sile pri napadu na izraelske položaje preko demilitarizirane cone.

Berlin. — V Vzhodno Nemčijo se je vrnila skupina bivših oficirjev „Luftwaffe“, ki se je šolala v Moskvi. Zdaj ima nalogo, da ustanovi osnovno letalsko enoto v okviru ljudske policije. Pravijo, da bo inženir Heinz Hessler postal generalni inšpektor te letalske sile.

Pariz. — Francoski minister za narodno obrambo Jules Moch je izjavil, da bo Francija do konca leta 1951 lahko dala Atlantskemu paktu 10 divizij. V skladu s svojimi obveznostmi pa bo do konca leta 1953 povečala število divizij na 20. Naloga za ustanovitev novih divizij se bodo nadaljevali tudi po letu 1953. Prav tako bo Francija izpolnila tudi svoje obveznosti glede letalstva in proizvodnje orožja.

Fusan. — Južnokorejska vlada je evakuirala glavno mesto Seul, od katerega so kitajske čete oddaljene samo 17 km. Kakor poroča AFP, bo vodil evakuacijo civilnega prebivalstva iz Seula južnokorejski notranji minister, pomagali pa mu bodo nekateri člani vlade. Prebivalstvo Seula sedaj že petič zapušča mesto.

Seul. — United Press poroča, da je nad 200.000 beguncev, ki beže pred kitajskimi in severnokorejskimi enotami, prekoračilo reko Han in se pridružilo beguncem, ki se od začetka vojne na Koreji že tretjič umikajo s severa proti jugu.

Po uradnih cenitvah je danes v Seulu samo sto tisoč prebivalcev. To največje korejsko mesto je imelo pred začetkom vojne nad milijon pet sto tisoč prebivalcev.

Rim. — Po pisanju italijanskih listov se je 24-urna stavka osebja prevoznih sredstev v mestih in na lokalnih progah občutila po vsej Italiji ter je povzročila občutne motnje v prometu. Prevozna sredstva, manjši kamioni in avtobusi, ki so občinske uprave v posameznih mestih uspele mobilizirati, niso mogle normalizirati mestnega prometa.

Nova ureditev zbiralnih in potrošnih okolišev za mleko

Na podlagi odloka zveznega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo z dne 5. aprila 1951 je v smislu zakona o mlečnem gospodarstvu določeno, da proizvajalci mleka ali mlečne izdelke, ki jih hočejo oddati, oddajo ali neposredno ali pa preko zbiralnega mesta obratu za predelavo mleka. Določitev zbiralnega okoliša morajo prizadete občine razglasiti kakor je v dotični občini navada. V razglasu je treba opozorjati na dolžnost oddaje, kakor jo utemeljuje zakon o mlečnem gospodarstvu.

Izjeme pri oddaji se dovolijo samo takrat, ako je preskrba potrošnikov z mlekem, ki ni bilo predelano v mlekarni, neobhodno potrebna. (ANZ)

Obratno štetje v kmetijstvu in gozdarstvu 1951

Avstrijski centralni statistični urad bo s 1. junijem 1951 izvedel poizvedbo o kmetijskih in gozdarskih proizvodnji. Poizvedba bo zajela vsa kmetijska in gozdarska podjetja, ki imajo vsaj pol hektarja obdelovalne površine, kakor tudi obrate, ki služijo vrtnarstvu, sadjarstvu, ali vinarstvu, pa čeprav ne obsegajo omenjene površine. Pri poizvedbi se je treba poslužiti obratnih pol in ostalih uradnih tiskovin. Podjetniki navedenih obratov so dolžni, da sporočijo potrebna pojasnila.

Poizvedbo bodo izvedle občine, ki lahko na lieu mesta preverijo popolno in pravilno izpolnitev obratnih pol. Župani imajo pravico, da državljane, ki imajo svoje redno bivališče v dotični občini, pritegnejo kot organe za štetje, oziroma kontrolo. (ANZ)

Koroški partizani pozor!

Glavni odbor Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške je na svoji zadnji seji razpravljaval z drugim tudi o diskriminacijah in provokacijah proti pridobitvam NOB oziroma proti partizanski borbi na Koroškem na splošno in še prav posebej proti posameznim partizanom.

Tako se v zadnjem času vrstijo provokacije in diskriminacije v Podjuni, pa tudi v Rožu. Sumljivi ljudje prihajajo do bivših partizanov in pod raznimi pretvezami, da so organi FSS-a in podobno, zaslišujejo posamezne bivše partizane. Slovenski vestnik je že poročal o provokaciji pri Brelihu v Mokrih, kjer je tuji možki na tak način zasliševal člana Glavnega odbora ZbPSK tovariša Jakeca Potočnika, izbral njegovo nevednost ter mu izsilil blanko-podpise, češ da mu bo v nekaj dneh prinesel protokol v pogled. Izkazalo se je, da dotični ni bil organ FSS-a, za katerega se je izdajal, ker sta se takoj po objavi preklica podpisov tovariša Potočnika v Vestniku zglasila pri Brelihu člana FSS-a in izjavila, da FSS z zadevo, o kateri je poročal Slovenski vestnik, nima ničesar opraviti, in da ni poslala nikogar, da bi kogar koli zasliševal o partizanski borbi in o vodstvu partizanov za časa vojne. Hkrati sta FSS-uradnika Brelihove naprosila, da pomagajo izslediti človeka, ki je izrabljal ime angleške zasedbene oblasti in da če pride še kedaj kak človek, ki bi zasliševal družino o NOB, naj mu ničesar ne izjavljajo, temveč ga takoj nznanjajo pri najbližji orožniški postaji.

Podobno je pristopil verjetno isti človek, ki je govoril rožnarsko govorico, do tovariša Jožeta Boltežarja s Plaznice pri Železni Kapli in ga prav tako kakor tovariša Potočnika skušal zasliševati o partizanski borbi. Tudi člana Glavnega odbora ZbPSK Janka Maleja

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Celovec, na dan zmage nad nacifašizmom, 9. maja 1951.

Zveza bivših partizanov Slov. Koroške
Glavni odbor

Razstava Avgusta Čebula v Celovcu

V četrtek, dne 10. maja so otvorili v Mhorjevi hiši v Celovcu, Viktringer Ring 26, razstavo slikarskih del č. g. Avgusta Čebula, župnik v Šmiklavžu ob Dravi.

V imenu kulturnega odseka Narodnega sveta je pozdravil navzoče zastopnike kulturnega in javnega življenja g. dr. Valentin Incko in počastil s svojimi uvodnimi besedami delo in umetniško stvarjenje č. g. Čebula, ki je bil pri otvoritvi osebno navzoč.

V dveh sobah so bile razvrščene slike — 54 po številu —, ki so tvorile skromno, a okusno urejeno razstavo. Med številnimi akvareli se nahajajo tudi slike v olju, ki pa predstavljajo izjemo v splošnem udejstvanju umetnika kot akvarelista.

Je to prva razstava, ki jo je priredil naš šmiklavški župnik. Še to je priredil le na pobudo drugih. Skromnost, ki je last vsakega globljega talenta, ga je držala v zatišju, kjer bi nemara tudi ostal, če ne bi ga zvalili na svetlo. Bilo pa bi neupravičeno, kajti slike so vvedne, da jih vidi javnost.

Niso vse dobre, kakor je pač med mnogo dobrim še vedno kaj slabšega; to tem bolj, ko se slikar še ne udejstvuje predolgo s to upodabljačo umetnostjo. Slike, ki so razstavljene, so vse šele iz zadnjih let. Če pregledamo vse te slike, lahko rečemo, da se slikar-umetnik še vedno bori za lastni izraz, ki mu dozoreva do neke bolj izrazite samostojnosti šele v zadnjem letu. Morda mu ne bo težko, da se hitreje pripravi do naslednje svojstosti, ker ga ne obremenuje pedagoška navlaka slikarskih akademij. Samouk, kakor večina slovenskih umetnikov, je našel svojo „akademijo“ v naravi, ki mu je postala snov in sredstvo za umetniško izživeljanje in izražanje notranjega, umetniškega občutenja. S talentom, ki mu ga nihče ne more oporekati, je znal to naravo zadržati v svoji več ali manj živi in pristni obliki in ji vdahniti tudi nekaj svoje-ga notranjega razpoloženja, kar pride do izraza predvsem pri njegovih zadnjih delih. Časovno gledano pričnejo njegovi akvareli s trdimi, še negotovimi koraki, ki se izražajo v gostih, suhih in nekoliko prisiljenih kretnjah in končujejo z jako gladkimi in sproščenimi gibi v skoro čisti vodi njegovih zimskih motivov.

Slik v olju je le kakih deset. Med njimi je

iz Sel je nadlegoval neznan človek in ga spraševal o partizanih.

Glavni odbor ZbPSK ugotavlja, da je namen takih „zasliševanj“ samo ta: diskreditirati narodno osvobodilno borbo koroških Slovencev, zastrašiti bivše partizane, jih odtujiti od lastne organizacije in jim vzeti zaupanje v pravičnost njihove napredne narodno osvobodilne borbe. Hkrati pa imajo vse te provokacije tudi namen, da bi zabrisale neizpodbito dejstvo, da so se koroški partizani edini v mejah bivšega Velikonemškega rajha borili s puško v roki proti največjemu sovražniku demokracije za odstranitev nasilja in diktature nad slovenskim in tudi avstrijskim ljudstvom.

Vse to pa tudi kaže, kdo je v ozadju teh provokacij. Le sovražniki demokracije, napredka, dobrega sožitja v deželi in med sedmima državama morejo imeti interes na takem izzivanju, ki je sila podobno nacističnim in informbirojevskim metodam ustrahovanja in klevetanja.

Glavni odbor ZbPSK opozarja in poziva vse člane — bivše partizane, da takoj javijo Glavnemu odboru vsakega človeka, ki bi pristopil pod katero koli pretvezo do katerega koli partizana in ga nadlegoval oziroma skušal zasliševati. Vse partizane opozarjamo, da so budni napram takim provokacijam in lažem ter se strnejo okrog svoje organizacije Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške kot dosledni borki za prijateljske odnose in mirno sožitje obeh narodov na Koroškem, ki ima kot glavno točko v svojem programu borbo proti nacistični miselnosti, utrjevanje anti-fašistične in demokratične enotnosti z avstrijskim ljudstvom in s tem za razvoj demokracije v Avstriji.

Vesti iz Jugoslavije

Zanimanje za jugoslovanska vina v tujini

V Frankfurtu je bil v začetku marca končan pomladni veleselj, ki ga je obiskalo več ljudi kakor jesenski veleselj. Obiskovalci in mnogi tujci so se zanimali za dalmatinska in slovenska vina. Že prvi dan je bilo razprodano vse jugoslovansko vino, sklenjenih pa je bilo tudi mnogo pogodb o dobavi jugoslovanskih vin.

„Turistična hidrocentrala“ pri Dubrovniku

Dalmacija je razmeroma revna na rečnih vodnih silah, vendar obratuje v Omišu na Cetini doslej najmočnejša hidrocentrala v državi. Da bi izkoristili čim več vodne sile v Dalmaciji gradijo tudi hidrocentralo v Mlinih pri Dubrovniku, kjer gradijo elektrarno ob gorski kraški reki Zavrelju, katere vodno silo so doslej izkoriščali samo za mline. Pred tremi leti pa so začeli graditi hidrocentralo, ki jo imenujejo „Turistično“ — in ne brez razloga, saj bo dajala električno energijo mestu Dubrovniku, ki je eden najpomembnejših turističnih krajev Jugoslavije.

Prvotno bi morali turbine in druge naprave za to elektrarno prejeti iz Madžarskega, zdaj pa turbine izdelujejo v Litostroju. Gradbena dela pa so pred koncem in bo elektrarna začela obratovati letos. Dajala bo električno energijo precej velikemu področju v korist turizma in za razvoj industrije.

V ptujskem okraju 2112 udarnikov v enem letu

V ptujskem okraju so razglasili v podjetjih v preteklem letu skupno 2112 udarnikov. Največ udarnikov je v Tovarni perila v Ptujju, v Tovarni aluminija in pri gradbenem podjetju „Gradis“ v Strnišču, dalje pri Nadzorništvo proge, v Mehanični tkalnici in obrtniški produktivni zadrugi „Obutev“ v Ptujju.

Univerzalni kmetijski stroj — nov proizvod tovarne verig v Lescah pri Bledu

Tovarna verig v Lescah pri Bledu pripravila za letošnje leto proizvodnjo posebnega univerzalnega stroja za kmetijstvo. Ta stroj je konstruiran tako, da se lahko ob neznatni izmenjavi sestavnih delov uporablja za najrazličnejša dela, kakor za oranje, sajenje, okopavanje, spravljjanje pridelka, itd. Delovni kolektiv tovarne mu je dal ime „Vsedel“. Dosledaj so izdelali dva prototipa tega stroja. Enega so poslali zavodu za mehanizacijo kmetijstva v Ljubljani zaradi preizkušnje. Po končni preizkušnji bodo začeli ta stroj serijsko izdelovati.

V Bohinjski Bistrici izdelujejo lesno volno za izvoz

V Bohinjski Bistrici so pred kratkim uredili obrat za proizvodnjo lesne volne, ki je potrebna raznim podjetjem za embalažo. Stroj omogočajo dnevno proizvodnjo 4000 kg volne. Po lesni volni je veliko povpraševanje ne samo doma, marveč tudi v tujini. Zato bo podjetje lesno volno tudi izvažalo in ima že naročila iz Anglije, kamor je že v mesecu aprilu odposlalo prve količine. Za to blago pa se zanimajo tudi v Nemčiji in nekaterih drugih državah.

Dogodki v Panami

V državi Panama je prišlo v zadnjih dneh do čudnih dogodkov, ko je panamska narodna skupščina zaprisegla, podpredsednika Alcebiadesa Arosemena za novega predsednika države. Nastal je namreč položaj, da ima država trenutno kar dva predsednika, kajti tudi dosedanji predsednik Arnulf Arias še vedno nosi naziv predsednika in še vedno kraljuje v predsedniški palači, ki jo štiti policija. Proti staremu predsedniku nastopa tudi del prebivalstva in je prišlo v bližini njegove palače do demonstracije, med katero so demonstranti, oboroženi s koli in kamenjem, korakali proti palači. Policija je demonstracijo razbila in aretirala več oseb. Ob spopadu so bile tri osebe ubite, 110 pa jih je bilo ranjenih.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec, Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Dr. Šušelj Josip:

BARON HELLDORF

Tik deželnega dvorca v Celovcu je tiha, štranska ulica — Herrengasse. Časi njene bučne slave, slave deželnih stanov in velikašev so minuli, poredkoma hiti tam skozi kak delavec ali okolčan po opravih na bližnji seneni, svinjski ali stari trg.

Pred leti sem tam včasih videl, da je tak preprost človek dvignil proti največji onih palač svojo pest, marsikateri je iztisnil skozi zobe tudi prav krepko kletev.

Ogledal sem si palačo: vrata in okna zaprta, žive duše ni videti, nič posebnega — pač, nad vhodnimi vrati dva plemiška grba, eden grofov Egger, drugi — nanj prislonjen — baronov Helldorf. In takoj sem razumel obnašanje onega kmetiča ali delavca: tu v tem plemiškem gnezdu je videl izvor svoje žalostne, ta visoka gospoda ga je tam kje pri Grebinju ali pri Bistrici v Rožu pognala z doma in grunta, mogoče po dolgem procesu, s krivimi prisegami foršnarjev in ferboltarjev...

In kakor v žarišču naše tisočletne zgodovine sem tudi jaz gledal v teh plemiških palačah z grbi izvor vse naše zgodovinske tragike. To plemstvo, to so oni zajedalci, ki so naše prednike od deželnih gospodarjev ponižali na hlapce in svoje najemnike! To je ona gospoda tujega izvora, ki je naš jezik preganjala z Gosposvetskega polja in s Krnskega gradu, kjer smo nekdanj svobodno volili deželne vladarje in dajali postavbe...

Nehote sem tudi stisnil pesti in zobe ter pošiljal na vse te grbe v Herrengasse kletev: Nemški fevdalci, vsi ste krivi vsega našega mučeništva v zgodovini! Nemški fevdalci, zadosti ste razjedli naše narodno telo! Nemški fevdalci, danes ste živi mrličji...

Pa tedaj še niso bili živi mrličji, tedaj v stari Avstriji so še prav krepko držali vajeti habsburške monarhije in jo vodili — v prost.

Nemški fevdalizem se je zajedel posebno v naš Korotan; tu so oni vladali nad ogromnimi posesti: Knezi Porzia — nad 16.000 ha zemlje, grofi Henkel-Donnersmark blizu 22.000 ha, grofi Lodron-Latterano nad 15.000 ha, grofi Thurn-Valsassina nad 12.000 ha, grofi

Anton Vodnik:

Pomladna pesem

Neke noči — kot bi srebrna ptica preletela mrak obokov — nas bo zdrnil šum potokov, med vrbami in jelšami hitečih z vetrom in oblaki v svetlejši novi svet —

Kakor da ne moremo verjeti, bomo počasi odprli oči in se nasmehnili kot v davnem snu objeti.

Sama bodo se odprla vrata, kot jetnikom se odpro: pred nami bosta gozd in trata in stari topol za vasjo...

Začeli bomo tiho peti in šli kot otroci naprej, preko polj, vrtov in senožeti, tedaj — pred nami se zasveti dišeči sneg s cvetočih vej —

Orsini-Rosenberg nad 11.000 ha, grofi Dietrichstein nad 10.000 ha, grofi Egger polosmlega tisoč ha...

Našel sem samo nekatere, izpustil vse cerkvene fevdalce, izpustil manjše, kajti njihov imena bi zavzela cele strani.

Med naštetimi so grofje Egger zadnji, pa sedem in pol tisoč ha — to je tudi nekaj. Osredotočili so svoje latifundije v glavnem na Svinji planini in pod njo okoli Vovber, Grebinja, Rude. Koncem prejšnjega stoletja so izumirali. Zadnja predstavnica je bila vdova Notburga rojena grofica Lodron-Latterano, ki je na stara leta poklicala na soupravo nekega nečaka, barona Helldorfa, menda pruskega Freiherra, ki je kmalu vse to ogromno premoženje podedoval. Nadut, s prusko-fevdalno miselnostjo je s pruskimi metodami oživotvilit pravi, pravcati srednji vek nad našim ljudstvom v Čezdravju in v rožanskem Medvedjem dolu, do koder je pač segla njegova oblast; ta pa je obsegala sledeče gradove in vlepsestevstva: 1. Podlipo (Thalenstein pri Vovbrah in 2. starinski Vovbrski grad sam, 3. Vašinje, 4. grad Mravljak (Ehreneck), 5. grad Višnjak (Weißenegg), 6. grad Rudo, 7. Lipico

(Lippitzbach), 8. Kabonhof pri Klečah, 9. grad Zelenik (Hirschenau), 10. celo Svinjo planino, 11. Medvedji dol v Rožu...

Pa bi še mogel nadaljevati to naštevaje posestev na Pustrici, na Krčanjah itd. itd.

In vso to ogromno gospodarsko moč je ta „Freiherr von“ vpregel v germanizacijo, prav dosledno, neizprosno germanizacijo po pruskem vzorcu v najbolj slovenskih krajih okoli Velikovca in v Rožu. Po svojih uslužbencih in nastavljenicah (po možnosti protestantje) je pritiskal na naše male ljudi, gozdarje, gozdne in lesne delavce, najemnike malih posestev in stanovalce v številnih hišah, da so morali zatajiti svoje prepričanje, po potrebi tudi tulti in hajlati s svojimi „kruhodajalci“! Imel je na primer vso Svinjo planino za poljedelske Čezdravje, od njega je bila odvisna vsa živinoreja. Kdor je hotel tja gori gnati svojo živino na poletno pašo, je moral seveda plačati takšno pet rajniš od govoda in še je moral biti „dobro“ zapisan, da je dobil dovoljenje.

Pa še mu ni bilo dovolj. Ta pruski volk je bil nenasiten. Še je širil svojo oblast s „pokupovanjem“ gorskih posestev na Krčanjah, na Pustrici in drugod. Cvetoče podeljstvo v rožanskem Medvedjem dolu je n. pr. tako uničil, da tam ni pustil niti ene kmetije samostojne, vse je „pokupil“ in uredil tam svoja lovišča — pa o tem posebej.

Seveda si je zbral zveste in zanesljive sluge za svoje ferboltarje na številnih gradovih in upravah, katerih poglavitna dolžnost je bila Slovence na vse načine preganjati, podpirati

odpadništvo, nemčurstvo, Schluderein, Südmarko itd. Ned temi je bil najzagrizenejši in najbolj razpiten Manner na Zeleniku (Hirschenau).

Vsi ti pa niso zastoj lajali s svojim gospodarjem, upravljali so njegova posestva v svojo korist v svoj haržat. Kajti vsaka srednjeveška oblast se je še izrodila, kakor degenerirajo fevdalci sami...

Stari baron je še znal nekako držati disciplino, ogromno gospodarstvo je še nekako šlo in se še množilo na račun naših malih ljudi. Imel je tri sinove, nadebudne junckerje 1. Hans Joachim, 2. Ernst Sigismund, 3. Heinrich. V teh se je uresničil naš stari pregovor „šparavec cerovca najde“.

Od očeta so podedovali seveda nebrzdano sovražstvo do Slovencev, vse druge črte njih značaja pa so v tem okolju postale tudi nebrzdane. Ko je stari umrl med prvo svetovno vojno (tudi žena mu je kmalu sledila v zemljo), so dobili vajeti v roke in z junkersko neugnanostjo po Londonu, v Parizu, Monte Carlu itd. pognali ogromno premoženje na — pavko. Sami pa so končali v pijančevanju in na spolnih boleznih.

Najprej je šel grad Vašinje... Kupil ga je Stersche, ki si je še kot Sterže napravil nekaj premoženja pri najemu Narodnega doma v Velikovcu, kamor so zahajali vsi naši okoličani... Pa tudi ta renegat je prav klavno končal: grad Vašinje je kupil za 38.000 kron, vso kupnino je plačal samo z lesom, ki ga je na posestvu posekal. Hotel pa je kot rentnik žveti v večjem mestu. Zato je grad z do-

bičkom prodal, denar pa naložil v nemških šparkasah — tam pa ga je razblinila prva svetovna vojna, tako da je kot velik revež umrl.

Potem je šla graščina Zelenik, seveda v Mannerjevo malho.

Potem so šli drugi gradovi in posestva dobesedno na pavko. Mnogo tega je zlicital bogati lesni industrijec Leitgeb iz Sinče vasí, zlasti planino Svinjo.

Tako so ti fevdalci neprimerno bolj klavrno končali v kapitalističnem vrtincu, kakor nešteti naši mali ljudje, katerim so v njihovi bedi in neukosti pripravili gospodarski propad.

Ni dolgo trajala slava teh pruskih baronov, samo dobrega pol stoletja. Pa v tem kratkem času so kakor hudournik napravili na našem narodnem telesu nepopravljivo škodo in razdejanje. Nešteto naših ljudi so uničili na njih mesto pa so presadili hajlovec in protestante, ki so v dobri meri že odločali pri koroškem plebiscitu in ki sedaj tam z vso besnostjo delajo za smrt slovensčine.

Vse to pa se je izvršilo pod pretvezo „visokega poslanstva“ nemškega Dranga, teh novih idej, ki so nemškemu narodu samemu, v celoti vzeto, najhuje škodovala in ga privedle do največje katastrofe v zgodovini. Ravno od delovanja takih ljudi pa tudi Avstrija še danes ječi pod tujo okupacijo, ne more se je otresti. Komu je tak Helldorf koristil? Zakaj je živel? Menda res samo zato, da sedaj dvigajo delavci svoje pesti proti njegovemu grobu v celovški Herrengasse!

Dr. Alojz Kraigher:

KONTROLOŠKROBAR

Pri Mohoriču sede v veseli družbi — — — Zdjaci je Loschinski tu. S puško preko rame in s psom na vrvici gleda iznad zamglelega ščipalnika in pozdravlja dostojanstveno:

„Dober dan, gospoda! Le veselo, le veselo, s starim leto k vragu!“

„Kje ste zaostali?“ kličje dr. Rupnik.

„Na vsak korak me sreča kak prijatelj. S Ferencem sva klepetala.“

Z bičem naganja psa za vrata. Nekoliko je v zadregi, ker se zaradi kratkovidnosti ne more koj razgledati po gostih. Briše si naočnike in bavi se s psom več, kakor je potreba.

Mohorič se vrtil okoli njega in ne ve, kje bi mu ponudil sedež. Pri Slovencih? Pri posebni mizi? Krčmarju se pozna, da streže Nemcu. Več uslužnosti, več spoštovanja je v njegovih kretnjah. Kaj Slovenci? Pa naj bo doktor ali svetnik — po domače govori, po domače se obrača — domače pa je vse manj vredno. Tujec je gospod, nemška govornica prime našega človeka!

„Ah, Piberšek je tudi tu? Servus, Piberšek!“ Loschinski je spoznal po glasu nekdanjega tovariša iz gimnazije. „Povsod prijatelj!“

Petrič gleda v stran. Piberšku je nadležno, odgovoriti pa se mu vendarle zdi potrebno: „Prideš k nam?“

„Če je gospodi drago!“ se nam približa domišljavo.

Ko zapazi Petriča, mu zastane sapa za trenutek, v očeh se mu zablisne.

„Ne, samo prijatelj! K vam ne sedem, gospod Petrič. K vam ne sedem. Vi ste moj sovražnik. Mohorič, pol litra dobrega!“

„Živijo Petrič!“ napije Rupnik kot nalašč v slovensčini.

Davkar ga pogleda zaničljivo: „Gospod doktor, v vaših letih sem jaz tudi še zabavljaj. Vi ste tudi eden tistih...“

„Katerih?“

„Zagrizenec ste — kakor Petrič.“

„Zagrizenost vašo reč, gospod! Jaz sem krotak. Če pridem v nemško družbo, uporabljam vedno samo nemščino. Pri Koširju sem govoril nemški z vami.“

„Le govorite, kakor hočete!“ nadaljuje davkar trdovratno nemški. Še v popolnoma slovenski družbi se ne poniža Nmec do slovensčine. „Toliko slovenski že razumem. V našim kmetom sem se še zmerom zбогал. Z Slovenskih gorah ni bilo nikoli teh prepilov. Drug drugega imamo radi, mi domačini. Kaj neda, Mohorič?“

„I kaj ne bi,“ odgovori krčmar domače.

Pogledi mu nemirno begajo naokrog — mož se boji viharja.

„Wir halten fest und treu zusammen, wir Windischbüchler! Kaj neda, Piberšek, prijatelj? Zgaga naj ostanejo na Kranjskem. Hoch die Windischbüchler!“

„Slovenjegoričani smo Slovenci!“ pravi Sever važno.

„Nič zato, mi se razumemo. Vas še tudi ljubim, gospod nadučitelj, Vi ste Jožef! Na pobotnicah se podpisujete tako. To mi zveni tako domače: Jožef! Drugi Josipi in Davorini, Radoslavi — kaj jaz vem!“

„Jaz pa stavim z vami,“ se oglasi zopet Rupnik, „da še zapisati ne znate imena Jožef, čeprav vam je tako domače. Ali ste že kdaj napisali slovenski, ž?“

„Ah, pojdite mi! Vi niste zdravi, če ne zabavljate!“ Pa objame Piberška krog pleč: „Pustimo Kranjce, kaj? Mi Slovenjegoričani smo miroljubnejši ljudje!“

„Ampak Slovenci smo, moj ljubim!“

„Bratje smo, domači smo, to svojo rodno zemljo vsi enako ljubimo. Prepil pa so zanesli tujci, ti prihajajo Kranjski!“

Učiteljica Helena — Kranjica — se zdrzne ježno:

„Tega bo pa že preveč — ali ne?“

Škamlec zapiska skrivoma kakor demonstrant v gledališču.

„Oprostite, gospodična, dame so v politiki izvzete!“ Loschinski išče strogo, kdo da je bil živjegal. Njegov pogled se sreča z mojim; Srep je in preteč, očitajoč mi: S takimi hujskajči se pečaš? „Jaz sem nameril na gopoda Petriča!“

„Živijo Petrič!“ vzklikne Rupnik.

Severica takoj pritegne:

„Živijo Petrič!“ in drugi mu napivajo, trkajoč in vzklikajoč.

Loschinski je zelen.

„Jaz ne trčim z vami, gospod Petrič! Jaz vas sovražim!“

„To mi je vseeno!“ odgovori oni. „Jaz vas ne sovražim. Sploh ne sovražim Nemcev; a renegate zaničujem. Vaš oče je bil Poljak, gospod!“

„Jaz pa sem Slovenjegoričan!“ se odreže davkar trmasto. Hipoma se mu zelo pozna pijanost.

„Slovenjegoričani so po logiki Slovenci, ne? Ali ste vi Slovenec?“

„Jaz čutim nemški.“

Vsi se smejejo:

„Lep Slovenjegoričan, ki ni Slovenec!“

„Jedrčani in Pomočičani smo bili vedno Nemci. Mi smo domačini in imamo tu pravi- co do besede. Tak kranjski prihajaj, ki ga

je sneg zanesel v naše kraje in prazen trebuh, pa naj molči med nami in naj ne seje zdrážbe in prepilov! Domov naj gre na kranjsko rogovilit! Od tod ga naženemo, če ne drugače, s pasjim bičem, pritepenca pritepenega!“

Res udari z bičem po robu mize; obraz mu je zaripljen, oči pijane. Pes plane k njemu, renčechi gobec položi na mizo; davkar ga zgrabi za tilnik, ljuto ga potegne k sebi in ga začne napletati po hrbtu... Tako bi nas našeškal vse po vrsti, vse — „slovenske pse“... Zobje mu divjje škrtajo, stol se mu izpodmakne, on pa biča psa po sobi in skozi vrata ven. Tuljenje in cviljenje odmeva iz veže; vreščanje Mohoričevih otrok se meša vmes.

Pes je rešil položaj; strelovod, ki je odvedel izbruh elementarne besnosti. Tudi v naši družbi je bilo nakopičene električne napetosti.

Petrič je bil blede in je komaj brzdal stisnjene pesti. Sever je bil planil od ogorčenja; ženske so se zgržale; škamlec je piskal kakor blazen, da je šlo skozi mozeg in kosti. Rupnik je že stal za davkarjevim hrbtom z dvignjeno roko. Edini Piberšek se ni il nič razjaril; skušal je osmešiti nastop in nas prepričati, da je vse samo šala.

Jaz sem stal ob strani ves prepaden. Za trenutek sem bil ujel Loschinskega pogled, ko je pretepal psa — in za trenutek mi je bilo, da sem sam tak tepen pes...

Prvi se je oglašil Piberšek:

„Kompleten norec! To je norec!“

„V prisilni jopič z njim!“ je odločil Sever.

Rupnik pa je krilil z rokama okrog sebe in se krohtotal z najlepšim svojim krohtom:

„Na psu!... Popolnoma na psu je žel... Vsa nemška grozovlada bo šla njegovo pot!“

„Živijo Petrič! Bog živi Kranjec!“ napije zdajci Severica.

Vsi si oddahnemo, kot da bi se bili rešili svinčenih sanj...

Zunaj je že mir. Davkar plačuje Mohoriču; glas mu je rezek, razburjenost še utripuje v njem.

„Klobuk in puška...“ se spomni Mohorič in skoči, da mu ponese ven.

A že je Loschinski sam na pragu, odklanjajoč krčmarjevo uslužnost. Pokazati nam mora, da ni trpelo njegovo dostojanstvo in da se nas ni malo ne boji.

Piberšek mu prigovarja nekaj šepetaje.

„Ah, kaj šel!“ ga odbija davkar. „Čemu se (Nadaljevanje na 4. strani)

SIBIRIJA

Naselbini izgnancev na široki ravnini, kamor jih je izrinilo mesto, so vzdeli ime Sibirija.

Pod razcefrano ponjavo v mestu pod kostanjem je nočevala družinica: on, ona in dete.

„Torej si dobil koticček?“ Zena Micka je stiskala lačnega otroka k suhim prsim.

„Koticček? Le nikar mi tako sladko ne govori. Koticček! Luknjo, za psa komaj, ne za ljudi.“

„Vsaj pod streho bomo.“

„Pod streho, skozi katero se zvezde vlijo.“

„Boš že kako zamašil.“

Otrok je zavekal. Zena ga je pričela ujkati in tešiti. Od nekod se je slišalo petje ponočnjakov. Listje v kostanju je zašumelo. Ponjava je prhutala. Mošč je vzel suknjič in ga ognil ženi čez pleča.

„Pa bo zeblo tebe,“ je žena rahlo ugovarjala.

Mož ni odgovoril.

Sklonil se je, pobral trščico, jo zažgal in vtaknil v gašperček, kamor je naložil zadnja polenca.

„Ne bi bilo treba,“ mu je skušala braniti, ker se ji je zdelo škoda drv.

„Bova laže vozila,“ se je on grenko nasmešnil. Nato se je stisnil kar na tla, ona pa je legla z otrokom na prsih po pogradu.

Siva megla se je ocejala po drevju, ko sta premaknila samotni izposojeni voziček in odpeljala svojo bedno brkljarijo izpod kostanja. On se je vpregel v vojnice, ona je tiščala in pazila na dete, ki je ležalo vrh cunj na vozičku. Čeprav sta bila zgodaj, so se Sibirici že budili. Ob skupnem vodnjaku so se umivali dedci, ki so se odpravljali delat k uravnavi reke.

„Da bi le kaj potrajala ta brjanska sirotka!“ je pohvalil meglo pleča fant brez srajce, ožgan ko pečena ilovica.

„Ob zlodja pripeka v tistem dreku pri vodi, če ga mečkamo na soncu.“

Z razprtimi prsti je sunil skozi čopaste lase in jih počesal.

„Oho, novi državljani prihajajo!“ je pokazal suhljač proti vozičku, ki se je tresel po kolesnicah. Vsi so se ozrli. On — Primož mu je bilo ime — je vlekel in gledal v tla. Ko je privlekel v štric vodnjaka, ga je nagovoril nekdo iz gruče:

„Dobro jutro, blagorodje! Zgodaj ste vstali.“

Primož je majčkano dvignil glavo in zinič, da bi odzdravil. Pa ni. Čutil je posmeh v pozdravu in zapekel ga je.

„Bog daj dobro jutro, možel je opravila ona namesto moža.“

„Ali imaš mutastega dedca?“ jo je štrknil suhljač, ki se je drgnil s pisano capo po kosmatih prsih.

„Ni,“ je plaho razlagala ona.

Primož se je jezno ozrl po ljudeh, potegnil hitreje in prešel gručo.

„Ta se je zmotil,“ so gledali za njim in ga tehtali.

„Za Sibirijo ni.“

„Komaj za mežnarja pri Sv. Lenartu.“

„Naj bi bil še naprej galgal pod plahto.“

„Šole mu bo treba, šole.“

„Nima talenta! Saj si ga videl, mušca!“

„Kako ti bo živel, če ne zna zasukatati ječika.“

„Zares. So rekli, da človek živi od kruha. Nekdaj morda. Dandanes živiš samo še od gobca.“

Voziček je krenil pred barako in obstal. Sibirici so se razšli po kočah. Iz barake je stopila ženska z otrokom v naročju. Za njo je prišlo še petero otrok v umazanih in raztrganih srajčkih. Najmanjši, Branko, zapečen v telo in lice ko divji kostanj, je vrtal s prstom v luknjo srajce v debelem trebuščku. Ogleдал si je nove ljudi, opazil vrh cunj otročička in ročno splezal k njemu.

„Ali je punčka?“ je vprašal in pogledal Micko, otročičkovo mater.

„Fantek je, Primožek!“ mu je razložila mati.

„Ejduš, čudno ime. — Mama, pa si mi obljubila punčko. Ne maram poba.“

„Saj ta ni naš. Tehle je, ki bodo pri nas.“

Deček se je skobacal z vozička, šel do jarka in dvignil srajčko. Potoma je godrnjal: „Primožek — možek — možek — kaj mi mar. Saj ni naš.“

„Kje je kvartir, boste pokazali?“ je želela Micka.

Zenska — Neža Ritonja se je pisala — je pokazala na lestvo, ki je slonela ob luknji nad stropom barake. Micka je prišla za lestvo in jo poskusila, če dobro stoji.

„Nič se ne bojte! Rebrnice so kar trdne, šprikle pa nove. On jih je narabotal v Logu.“ Micka je zlezla po lestvi, se na vrhu ustavila in gledala v mračno podstrešje. Neža jo je opazovala.

„No, nič ne glejte tako kislo. Salon ni, za čez poletje bo pa kar pripravno. Na zimo se kam drugam pritisnete.“

Primož je oživel in zarežal nad ženo: „Ne zijaj; dol pojdi, da si uredimo kvartir.“

Zena je molče zlezla na tla, dvignila spečega Primožka z voza in ga hotela položiti na travo.

„Na našo posteljo ga denite,“ je ponudila Neža.

„Če ne bo potlej naš,“ je prikoracal Branko in se upiral.

„Tih, smrkelj!“ mu je zagrozila mati in odnesla otroka v barako.

Ko so se vgnjezdili v novem kvartirju, je Primož rekel ženi, naj leže.

„In ti?“ ga je vprašala, ko se je vsa slabotna in trudna zgrudila na ležišče.

„Za delom pojdem in jedi poiščem.“

Zena ga je hvaležno pogledala in zaprla težke trepalnice.

Primož je pobrskal med cunjami, otipal

zavitek, ga razmotal in vzel skrivaj iz nje ga uro. Birmansko uro, ki jo je do zadnjega skrival in tiščal, da ni šla v zastavljalnico. Nato je tiho splezal iz brloga in se napotil v mesto.

Kam? Najprej do reke. Morda bom dobil delo.

Čakal je in čakal, da je prišel do polirja.

„Ni nič, ni nič!“ je polir zamahnil z roko in hitro izginil.

Nato je obhodil vse kraje, kjer koli so zidali, kopali ali delali cesto. Povsod čakanje, povsod ista pesem: Ni nič, ni nič! Nazadnje je šel v pisarno podjetja. Stal je za durmi kakor na trnju in čakal. Mladi gospodje so se živahno razgovarjali. Dolgo ga ni utegnili nihče pogledati. Slednjič stopi predenj tanek gizardin in zareži: „Kaj bi radi?“

„Dela, gospod.“

„Sedaj ga ni.“

„Gospod, za vsako plačilo vam grem delat. Lejte, ženo imam in majhnega otročička.“

„Otroka? Le čemu vam ga je treba?“

V Primožu je zavrelo. Kri mu je bušila v glavo. Ustnice so mu trepetale.

„Sedaj se misli še cemeriti.“

„Ne, ne jokam,“ je jecljal Primož.

„Kakor sem rekel: čemu vam je treba otrok? Ven!“

Primož je za hip obstal. Nato je srepo

pogledal gospodka in kar bruhalo je iz njega: „Čemu nam otroci? Če ne za drugo, vsaj za to, da vam bodo razbili vaše umazane čeljusti. Fejl!“

Zadrleščil je vrata, da so zašklepetale šipe v oknih, in se opotekel na cesto. Svet se mu je zibal pod nogami, kolovratil je brez cilja, v prsih ga je žgalo, škripal je z zobmi in kar vlekle ga je, da bi planil v kogar koli in ga davil. Ubit in top od gneva in obupa je obstal pred zastavljalnico. Spomnil se je birmanske ure. Varno jo je potegnil iz žepa, jo nastavil na uho in prisluškoval tiktakanju. Kakor na dan birmo, ko jo je imel ponoči pod blazino in se je neprestano zbujal, jo poslušal in gledal nanjo. Sploščljivo jo je pobožal po šipici, po pokrovčku — za slovo. Dobil je nanjo pet kovačev.

Zeni je prinesel sladkorja, kave in moke. Celo lojene zabele ni pozabil. Zvečer so imeli veliko gostijo; tudi Primožek je dobil mosljo, napolnjeno z belim kruhom in sladkorjem.

Tedni so tekli. Zena je silila Primoža v mesto. Primož se ni več ganil. Zeni ni rekel ne bev ne mev. Pod leskovim grmom je poležaval, strmel kvišku, tešil otroka, kakor je vedel in znal — in molčal.

„Tako čuden je naš,“ je tožila Primoževa Ritonjka. „Kar zmešan se mi zdi.“

„Nič se ne boji Sibirija je prečudna dežela. Saj se vsakemu spočetka nekam meša. Nazadnje se vsega hudega navadiš. Ne veš, kakšna sem bila jaz? Le premisli: on je imel delo, kvartir smo imeli tak, da je bila zofa v njem. Rečem ti: zares imenitno. Pa so mi poglani moža na cesto in je šlo vse — kos za kosom: zofa, ura, uhani, rjuhe, še zakonski prstani — in ko smo bili goli, smo prijadrali semkaj. In smo tule. Ali verjameš, da si mi prišle solze, ko sem se ljudem prvič zagala. Sedaj lažem, jokam, kakor bi stare cape paral — in živimo. Tako boš tudi ti. Le mene se drži. Če nam ti siti vampeži nočejo prikomandirati dela, naj nas vse skupaj rede zastonj.“

Če nas bodo. Naš pravi, da ne. Da nalašč nočejo.“

„Koga? Morajo. Moj pravi — pa ne smeš tega cijaziti drugim babam — da bodo vsi bingljali, če kmalu ne uredi.“

Primoževa je ob tolikem pogumu vsa zmehedna odšla k možu. Preskočila je jarek in zavila po stezi proti grmu, kjer je Primož navadno poležkoval.

„O, danes mu jih napovem,“ je razmišljala. „Le zakaj bi ne imel poguma? Presneto. Ritonjka je tica. Vsi moramo biti taki. Moj pa obupuje in obupuje, da ga ni več prenašati. Res, napovem mu jih in jutri mi pojde za delom — ali za kruhom. — Od hiše do hiše. ‚Morajo dati,‘ je rekla Ritonjka. Kar sama tudi ne bom brusila peta od hiše do hiše dan na dan.“

Zena se je bližala grmu. Toda pod grmom je bilo prazno. Primoža nikjer. Vsi naklepi, kako ga bo poučila, so splahnili v nič. Boleče jo je presunilo. Kar tresti se je začela in klicala: „Primož Primož! Ni se oglasil.“

„Da me le more tako mučiti! O, napovem mu jih, tudi zaradi tega potuhovanja.“ In spet je klicala. Donelo je v tihi Log, iz njega ni bilo glasu. Vse grožnje so izhlapile, živela je le ljubezen, ki ji je budila grozo. Stekla je skozi jelševje, obstala, zaklicala, tekla dalje in se ozirala na vse plati.

„Viš gal!“ Na glas je vzkliknila, ko ga je zagledala pod hrastom, zavitega v strgano ponjavo, ki jim je bila za streho pod kostanjem.

„Spi. Le počakaj,“ mu je grozila. „Prav tiho se ti priplazim, te zbudim in potem ti jih napovem!“

Šla je po prstih proti hrastu, večkrat obstala in spet rahlo šumela po travi dalje.

Sedaj je bila pri njem.

„Kako se mi je zamotal! Brencij! So ga klali. Zato menda.“

Pripognila se je, prišla za ponjavo in mu jo potegnila z glave.

„Kristus pomagaj!“ je zakričala, da je začelo po vsem drevju. Mož je bil bled ko stena. Na obeh zapestjih mu je zevala rana v strjeni krvi.

Zena se je vrgla na mrtvega moža, si okrvavila roke in kolena, planila kvišku in kakor blazna drvela k barakam.

„Pomagajte, pomagajte!“ je klicala in vihrala med barakami, vila roke in ječala: „Moj mož, moj mož!“

Vsi „državljani“ Sibirije so privreli pod hrast in obstopili truplo. Zenske so jokale; tudi možje so skrili kletev in kvanto. Celo tisti suhljač s strupenim jezikom je mračno ponovil: „Saj sem rekel, da ne bo za mod nas. Predober je bil.“ — —

DS 1935

KONTROLOVOR ŠKROBAR

(Nadaljevanje s 3. strani)

je pritožil? Ali je vredno zaradi teh malenkosti? Ali ni vseeno, če ti pišem ‚Euer Wohlgeboren‘ ali ‚Vaše blagorodje‘? Toliko nemški še razumeš menda?“

Piberšek je v strahu, da se začne prepirljivo iznova. Tišči ga proti vratom in šepeta še tiše.

Oni pa zamahne malomarno z roko: „Paperlap! Naj me toži! Briga me!“

Slovensko uradovanje je malenkost, kajpada! In Slovenci smo zares tako nerodni in strahopetni, da se ne tepemo za te malenkosti. Prerahločutni smo, preljubezni. Srce nas zaboli, če smo odurni proti tujcu... Kaj pa Nemci? Ali ne gre njih boj največ za „te malenkosti“?

Loschinski sam je očital nekdanj drju Žižku, zakaj da ima na svoji pisarni napis samo v slovenščini. V nemškem trgu, kakor je Sv. Jedert, je to baje izzivajoča brezobzirnost. Če pa je pri Wabitschu na krčmi in mesnici samo nemški napis, ni to brezobzirnost in ne izzivanje. A toliko je gotovo, da živi mesar skoraj izključno od Slovencev, ko pa se k slovenskemu odveniku le strašno reško izgubi nemškutar. Kaj je torej to očitanje prenapetega davkarja kakor — bolna domišljivost, blazna veličanstvenost? Megalomanija, ki je epidemično napadla ves germanski rod! Ker tako pretiran ni samo Loschinski. Zadnji uradni sluga, najmlajša goska z železniško ali poštno čepico se zaveda veličine, v katero jo povzdiga nemštvo. In ker gre veličini za glavo, jih upijanja, da se izpozablajo k izbruhom krutege zaničevanja.

Na pragu se obrne davkar in mi pomigne, da naj bi šel za njim.

„Vi ostanete?“ Prodirljivo me pogleda.

„Ostanem... Kaj pa hočem?“

Jezim se nad svojo zmedenost. Kakor paglavce stojim pred njim. Ali mi je bil res že sugeriral, da ima jersbske pravice nad menoj?

„Jaz sem mislil gospod kolega... No — na našo veselico vi ne greste... Ali poznate tisto: povej mi, s kom da obuješ, pa ti povem, kdo da si? — Naj bo! Jaz se zanesem na kolege. Le ostanite! Zbogom!“

Moja zmedenost mu neizmerno laska. Gotovo je, da me je hotel sprva s seboj vzeti... In kaj bi zdaj naredil? Ali bi šel? — Br, Arnošt!...

„Ve — slišitel! Pa mi povejte jutri, kaj sklenejo sovržniki!“

Dva koraka je že od mene, pa se zopet vrne in mi stisne roko:

„Solidarnost vladaj med uradničtvom! Servus, gospod kolega!“

Mesec sije z neba; majhen, svetel ko polirano srebro, ledeno mrzel. Kakor pajčolan leži na zemlji siva megla. Travne bilke, veje na grmovju trepetajo v tenkem srešu; po-

trepeljivo silje dehti na njivah v rahlem pudru. Tu in tam blešči iz polumraka drobna kapljica — v zadnjih trepetljajih, preden jo stisne mraz. Belkaste krohe drevja sanjajo v tišini, jagnedi vzdihujejo v nebo.

Brk se prijema vlaga, trepalnice postajajo okorne.

Rupnik in Škamlec gresta zdaj z obema damama, midva s Severjem sva sto korakov sredi... —

„Malenkosti, gotovo! Boj za malenkosti bi bil potreben, brezobziren boj bi bil potreben. A še potrebnejša bi bila osamosvoja; najprej gospodarska osamosvoja, politična bi že prišla za njo, sama od sebi bi prišla: nujni znesek pravičnega računa. — Kadar pridem v mesto, v trgovino — v ljudneje in boljše mi postrežejo, če vprašam nemški. Tega se zavedajo Slovenci v mestu, posebno dame. Ko bi zahtevala po slovensko svile, ji prinesejo brez dvoma kaj zaležanega in preperlega. Kdaj pa si je že Slovenska nabavila kaj boljše-ga?... Deloma je zlobnost, deloma resnica. A človek je pri kupovanju tako neroden, iz neke smešne sramežljivosti tako vznemirjen pri izbiranju, da ga omalovažanje, morda celo prikrito mrdanje prodajalčeve lahko docela zmeša. Saj greše celo ‚pravki‘ v tem pogledu! Ti se izgovarjajo: ‚Z vsemi Nemci sem osebno znan; kaj pa hočem?‘ S Slovenci govorim slovenski, z Nemci nemški. V tem primeru ne razlikujejo Nemca od nemškutarja. Ampak vendar, prosim vas... Pridem k brivcu... Ime je nemško, vse je nemško, pozdrav je nemški — tistih nekaj besed še jaz povem po nemško. Pa se ogledam: na desni brije pomočnik — profesorja prvaka, na levi — odvetnika prvaka — in oba kramljata nemški. Gospodar se loti mene, pokliče vajenca, mu nekaj naroči — čisto tiho, skoraj strahoma — slovenski. Sram ga je slovenščine vpričo obeh prvakov. Profesor me spozna, a me noče videti; sram ga je pred menoj. Tudi odvetnik me spozna — in mene je sram pred njima dvema... Da bi se pogreznil v zemljo! In potem izvem, da je tudi brivec samo — rene-gat, potuhnjenc...“

Sever se ustavi in zamahne zaničljivo z roko:

„Takšne šleve smo. Prvaki, prvoborilci za narodne svetinje! Na shodih imamo še korajžo, pri brivcu nas že mine. Bog nedaj, da bi nas tak zagrizenec nemškutarški — nazadnje z britvo ne zaklal!...“

Pot greskozi majhno selo. Izza poslopij na osonjih krajih se sveti sneg. Za ovinkom, vrhu klančka se nenadoma odpre pogled na Sv. Jedrt. Vse je v megli. Samo zvonik — kot temna črta — štrli v nebo. In prav na vrhu: — pikelhaba na nemškem domu, vsa razsvetljena, z oranžnim sijem v megli... Sever obstoji:

„To zdaj glejte — alegorijo naše žalosti! Domovina v sužnosti, s pikelhabo kronana!“

KOLENDAR

12. maj, sobota: Pankracij
 13. maj, nedelja: Binkošti, Servacij
 14. maj, ponedeljek: Bink. p. Bonifacij
 15. maj, torek: Zofija
 16. maj, sreda: Janez

SPOMINSKI DNEVI

12. 5. 1943 — Je bila konferenca političnih delavcev na Koroškem. — 1945 — Jugoslovanska armada osvobodila in očistila Maribor, Bled, Jesenice in druge kraje. Na Koroškem še vedno hud odpor nacističnih čet.
 13. 5. 1944 — Bataljon Vzhodnokoroškega partizanskega odreda vdrl v Bistrico pri Pliberku. — 1907 — Kongres ruskih socialistov v Londonu.
 14. 5. 1940 — Kapitulacija Nizozemske, kraljica Vilhelmina je zbežala v Anglijo. — 1948 — Ustanovitev neodvisne židovske države Izrael.
 15. 5. 1945 — Pri Dravogradu uničene zadnje ustaške čete. — 1942 — Izšel odlok IO OF o vzpostavitvi ljudske oblasti na slovenskem osvobojenem ozemlju.
 16. 5. 1945 — V Celovcu velik zbor slovenskega in avstrijskega prebivalstva, kjer so manifestirali za nadaljevanje borbe proti ostankom fašizma.

CELOVEC

Dne 7. maja t. l. od 19. do 19.15 ure je bila v celovškem radiu oddaja Zveze slovenske mladine in sicer v okviru mladinskega sosveta. Program oddaje je bil kratek nagovor sekretarja Zveze slovenske mladine Korija Perča in nastop okteta mladinskega pevskega zbora iz Št. Vida v Podjuni pod vodstvom tovariša Kežarja.

Tovariš Perč je v svojem nagovoru ponovno naglasil, da je glavna naloga Zveze slovenske mladine dvigati raven izobrazbe slovenske mladine na Koroškem na političnem, gospodarskem in kulturnem področju. Nič

Vabilo

Vabimo vse matere na

MATERINSKI DAN

ki bo na binkoštno nedeljo, dne 13. majnika 1951 popoldne po blagoslovu pri

Miklavžu v Bilčovsu

Priredili vam bomo za vaš dan nekaj veselja. Vabljeni tudi vsi drugi!

Slovensko prosvetno društvo
 „Bilka“ v Bilčovsu

manj pa goji naša mladina upoštevanje kulture sosednega naroda in stremi po dobrih kulturnih odnosih z nemško govorečim sosedom in za ohranitev nacionalnega miru v državi. Tudi v današnji radio-oddaji gledamo sredstvo za uresničenje svojih nalog.

Nato je nastopil šentvitski mladinski pevski zbor in prav dobro odpel pet slovenskih narodnih pesmi, katerih melodije so izvalovile v tih pomladanski večer.

Ksaver Meško:

NA POLJANI

32. nadaljevanje

Opešajo tam zunaj moči, in glej, ne ve človek, komu jih je daroval, v kaj jih je zakopal. Tukaj jih zakoplje in zorje v lastno ali vsaj domačo zemljo, ki ga živi navzlic svoji trdosti ob trudu in žrtvah, ki jih zahteva dom, nego ob delu v tujini. Zato: zadovoljnost! Zadovoljnost tudi ob malem in pičlem, ker tujina ne daje nikakor več, obilneje, a zahteva mnogo več... O močeh ljudstva, o duševnih in gmotnih, se je vnel razgovor. In župnik jim je dokazoval iz življenja in iz knjig, kako trsi naš rod lahkomišelnost svoje moči z nepremišljenim ali vsaj neurejenim življenjem, s pitjem, z lenobo in s slabo porabo časa, z nasprotstvi, s prepiri in s tožbami med sosedi. Velike sile spe in žive v našem narodu. Le spoznati jih je treba, rabiti jih prav, previdno štediti z njimi.

Nova je bila mnoga beseda. Nobene pa ni bilo, ki bi ne izzivala na odpor. Večina tega je bila znana vsem; le jasnosti ni bilo dovolj do sedaj, v meglo je bilo zavito mnogokaj. Ker se ni razmišljalo o tem. Ako je posvetila v poltemo luč prepričevalne besede, iz pričanja prikipela, je bilo hipoma jasno vse.

Po naši zemlji**Šerčerjevega Markija ni več**

V torek, 8. maja t. l. se je nagloma raznesla v bližnji in daljni šmihelski okolici žalostna vest, da je posestnik in gostilničar po vsej slovenski Koroški znane Šerčerjeve hiše, Marko Plesivčnik, podlegel v bolnišnici v Celovcu dolgotrajni zavrtni bolezni. Več let zaporedoma je Šerčerjev Markej bolehal in trpel, večkrat je iskal zdravja v bolnišnici in se je moral podvreči težkim operacijam ter je tako ključoval smrti, ker živeti, delati in ustvarjati je tako lepo. Markovo življenje je bilo posvečeno delu, skrbi za domačo gospodarstvo in preko tega delu za splošno gospodarstvo in preko tega delu za splošno gospodarstvo in preko tega delu za splošno gospodarstvo in preko tega delu za splošno gospodarstvo... Marko Plesivčnik je bil šele 50 let star, ko je legel k počitku za vedno.

Marko Plesivčnik je že od rane mladosti krepko pomagal pri gospodarstvu svojemu pokojnemu očetu. Pogobil se je v strokovno znanje kmetijstva, obiskoval je mnogo kmetijskih strokovnih tečajev, udeleževal se je poučnih potovanj in si na ta način osvojil obširno gospodarsko strokovno znanje na vseh področjih kmetijstva. Te svoje sposobnosti in znanje pa ni hranil samo zase, temveč radevolje in z veseljem je širil pridobitve naprednega gospodarstva med druge v okolici. In zares, užitek in koristno je bilo, če si se pogovarjal z Markom o perečih problemih kmetijskega gospodarstva, in mnogi so se od njega naučili marsikaj koristnega in mnogi so iskali pri njem nasvete, ki jih je rad in nesebično delil.

Markov značaj je bil širok, dober in socialen. Poleg drugih vrlin pa ga je odlikovala globoka slovenska narodna zavest, zvestoba in ljubezen do svojega ljudstva. V prostorih Šerčerjeve hiše se je odigral velik kos slovenskega narodnega življenja, prosvetnega, gospodarskega in političnega za šmihel in okolico in za vso Podjuno. V Šerčerjevi dvorani, ki jo je njegov oče in njegov sin Marko vedno z razumevanjem in veseljem odprl in dal na razpolago, se je vrstilo v zadnjih desetletjih nešteto naših iger, shodov, sestankov, pevskih koncertov, kratka vseh mnogovrstnih slovenskih narodnih prireditev. Marko sam je požrtvovalno sodeloval, posebno še s svojo spretno roko pri tehniških pripravah. Z posebnim veseljem je sodeloval pri prireditvah slovenske kmečke mladine, tekmah koscev in žanjic, pri kmetemskem dnevu, ker je gledal v tem dviganje slovenske kmečke zavesti in strokovnega znanja. Poleg vse svoje vsestranske zaposlenosti pa je našel še vedno

čas za delovanja v javnosti, kakor na primer pri občini in zadrugi. Zaradi vseh teh njegovih lastnosti ga bomo pogrešali in nam je težko, ko je prekmalo odšel od nas za vedno.

V četrtek pa je bil dan pogreba. Deževalo je in neugodno vreme je bilo. Toda to ni oviralo številnih žalujočih gostov, ki so mu izkazali zadnjo čast in ljubezen. Vsa občina je bila zbrana in številni znanci so prispeli tudi iz oddaljenih krajev. Malokdaj je bilo na šmihelskem pokopališču toliko žalnih gostov in je bil to najboljši dokaz, kako je bil Marko Plesivčnik vsesplošno priljubljen. Šmihelski pevci so mu zapeli ganljive žalostinke v slovo. Osmrtni govor je imel gospod župnik, ki pa bi lahko karakteristiko pokojnega podal v drugi obliki. Slovensko prosvetno zvezo je na pogrebu zastopal njen predsednik.

Marko naj si od svojega trpljenja in trdopornega življenja odpočije, preostalem sorodnikom pa iskreno sožalje. Marka bomo ohranili trajno v lepem spominu.

BISTRICA V ROŽU

Ob obletnici zmage nad krvavim fašizmom, ki je 8. maja 1945 prisilila Hitlerjev „tisočletni rajh“ k brezpogojni kapitulaciji, se bolj kot kdaj spominjamo grozot, ki so jih uganjali fašistični podljudje v neštevilnih primerih na našem ozemlju. Ne moremo pozabiti tega, kar se je primerilo tudi pri nas pred sedmimi leti. Nečloveški gestapovec Rat je brez vsakega povoda ustrelil Aleša Einspielerja. Floro Križnarja in Folteja Schwarza. Ob znamenju pri Križih je padel Aleš Einspieler, ki je, ne da bi slutil kaj ga čaka, šel ob strani gestapovca. Pri po domačem Paštunjaku je Flori Križnar nakladal seno na voz. Gestapovec Rat ga je zagledal in pozval naj pride bliže. Ko se mu je ta približal na kakih 20 korakov je gestapovec sprožil samokres in ga z več strelji zadel v trebuh. Nato jo je morilec pobral proti Bistrici in se od tam odpravil z avtom v Sveče in tam ustrelil Florija Schwarza. Aleš Einspieler je bil na tlem mesta mrtev, dočim so težko ranjenega Križnarja in Schwarza prepeljali v bolnico v Celovec, kjer sta račam podlegla, ne da bi prišla k zavesti.

Ta vojni zločin je pretresel vsakega poštetnega antifašista in izzval upravičeno ogorčenje. Ubogo žrtev Aleša Einspielerja takratni nacist. oblastniki niti niso pustili pokopati na pokopališču, temveč brez krste izven pokopališča. Alešovi svojci so mu hoteli oskrbeti krsto, toda ni jim bilo dopuščeno. Prepovedali so tudi, da pri pogrebu ni smel biti nihče navzoč. V takem vzdušju je moral Aleš Ein-

spieler leči v svojo trpečo slovensko zemljo. Ostali dve žrtvi so pokopali v Celovcu, kjer so poznali še toliko več pietete, da so jim oskrbeli vsaj krste in jih pokopali na pokopališču.

Po tem žalostnem dogodku je nastopila za zavedne antifašistične Slovence križeva pot na Golgoti. Svojci teh žrtev in mnogi drugi so morali nastopiti težko pot v zapore in kacete in ti kulturonosi niso prizanesli niti otrokom niti Einspielerjevi ženi, čeprav je bila tik pred porodom.

OBIRSKO

Na praznik Vnebohoda se je raznesla pri nas žalostna vest, da so umrli po daljšem bolehanju 81-letni Bistričnikov, v resnici pa Smrtnikov stari oče Ožbolt Smrtnik. Do svojega 68. leta namreč so kraljevali na Smrtnikovih kmetiji, svobodni med svobodnimi, dober sosed svojim mejšem. Trdo je bilo njihovo življenje, življenje dela.

A menda ravno ta trdota življenja ohrani naše ljudi tako odporne, da dočakajo nadpovprečno vsi visoko starost.

Ze prva svetovna vojna jih je močno prizadela, oba sina sta bila vpoklicana, eden od njih je umrl na posledicah vojne doma. Tik pred drugo, še krutejšo svetovno vojno, so oddali posestvo svojemu sinu Francetu, sami pa so se umaknili še višje v planine, na

Vabilo

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah vabi na igro:

„Jurij Tepček — ali osramočeni zakonski mož“

ki bo na binkoštno ponedeljek, dne 14. maja 1951, ob 14.00 uri v Delavskem domu v Podlublju.

Sodeloval bo tudi dekleški pevski zbor iz Borovelj.

V primeru slabega vremena bo prireditev prihodnjo nedeljo.

Pričakujemo številno udeležbo!

Roblekovo planino, od koder jih je z ženo in hčerko vred leta 1942 kot zavedno slovensko družino odpeljal fašistični kamijon v pregnanstvo, vendar pa se jim je še posrečilo, da sta z ženo ostala v domovini; hčerko so odgnali v izseljeništvu, od koder se je leta 1944 vrnila bolna in doma na posledicah taborišča umrla. Po vojni so se s planine preselili na „svoje drugo posestvo“, kjer so si za jesen življenja uredili nov domek, tam dočakali visoko starost 81 let. Preteklo soboto smo jih pospremili iz Obirske v Korte, kjer smo jih položili k večnemu počitku, selski peci so jim pa za slovo peli nagrobnice.

jev na Gornji Poljani se ni, hudoval nihče v vsi fari na to. Veselili pa so se stoteri. Radevale so se duše žen, trpečih poprej ob sirovosti mož, žalujočih ob pomanjkanju ljubezni in dostikrat še najpotrebnejšega za vsakdanje življenje. Veselila so se srca malih, ki so dobivala jesti in so slišali vsi srečni blažje in prijaznejše besede nego kdaj poprej. Veselili so se sami, ki so bili poprej sužnji pitja in strasti, a zdaj prosti in ob tem močni in srečni. Ker iz prostosti so rasle in kipele močne sile, iz sil veselje do dela, novo življenje v vsi fari, ker začetek življenja je delo, in delo je njega dopolnjevanje. In življenje brez dela je polovično življenje, je smrt in pogin. In z delom je bil blagoslov nebeški; a blagoslov sta spremljala mir in sreča in sta mu sledila vsepovsodi.

Tako je stal mladi duhovnik sredi fare — svetilnik, postavljen na goro, in je svetil dalje na okrog. A tudi ogreval je s svojo svetlobo, oživiljal je s svojo lučjo, s svojim življenjem posvečenim povsem izročeni mu dušam.

K njemu je zašel Ivan čestokrat, češče še nego drugi razen pota Florijana, ki je bil najgorečnejši apostol načrtov župnikovih in je preživel skoro ves prosti čas ali v župnišču ali na Dolini ali pri Lojzetu v kovačnici. Na vse te ga je vezalo dvoje: poznali so tujino in ljubili so knjigo. Ker dasi je postal Ivan res sluga zemlje, ni vzrasel v njo tako

globoko, da bi mu umrl povsem spomin na nekdanja leta. In ona ga ni prerasila tako s plevelom, da bi ne gledal na nič drugega nego na grudo pred sabo in pod seboj in bi se ne brigal za nič nego za njo.

In bilo je dobro za Ivana, da je zahajal pogostoma v župnišče. Zakaj vsakikrat se je vračal iz njega bogatejši, mirmejši, močnejši. Ker mladi duhovnik je bil sam duševno bogat in je imel kaj dati in je dajal in delil rad. Bil ni izmed onih, katerim je alfa in omega: jaz, jaz! Izmed onih je bil, ki jim je vse: Bog, ljudstvo, domovina! Ni bil izmed onih, ki hočejo le časti in slave in bučečih hosan, a se branijo križa, ki bi ga naj nosili za narod, prvi pred vsem ljudstvom, v zgled mu in v veliko tolažbo. Izmed onih je bil, ki se ne bojijo in se ne branijo trpljenja, kakor se ga ni branil veliki duhovnik Kristus Gospod. In iz tega je izvirala moč njegove osebnosti, blagoslov njegovih besed in dela njegovega.

Tako so pomagali Ivanu mati, knjige in blaga srca, da mu ni klonila duša povsem in mu ni otopela in se mu izsušila ob težkih dneh. Ljubezen je dajala nove moči, ljubezen mu je gladila grapavo, kamenito pot, ljubezen mu je pomagala nositi križ življenja, in resnično, z večjo iskrenostjo in radostjo, nego ga je pomagal nositi ob žalostnem dnevu Simon iz Cerene...

Tako so hitela leta.

(D dalje)

Prpriave za koroško deželno razstavo

Tiskovna služba celovškega magistrata naproša za naslednjo objavo: Priprave za 1. koroško deželno razstavo dobro napredujejo. Veliki okvir razstave, ki je predviden, in od daleč naokoli javljeno zanimanje za razstavo zahteva mnogo dela. Upoštevati je treba na tisoče želja, predvsem pa skrb za prostore povzročajo odboru veliko truda. Reklama v tujini in inozemstvu kaže lepe uspehe. Z osebnim stikom s trgovsko zbornico v Vidnu je udeležba Italije na razstavi takorekoč zagotovljena. Ravno tako računajo tudi letos z jugoslovansko kolektivno razstavo. Prostor za razstavo psov so zadovoljivo rešili. Urad za sta-

novanja, ki ima nalogo, da oskrbi prenočišča za zunanje razstavljalce in obiskovalce je storil že dalekosežne ukrepe. Zabavni park je že dolgo do zadnjega kotička razdeljen in izvedli so že izbor onih, ki bodo imeli v zabavnem parku in razstavnih prostorih gostilne. Razpravljajo tudi o tem, da bi ob času razstave priredili revijo domače mode.

Prizadevanje odbora, ki je sestavljen iz predstavnikov gospodarskih krogov, jamči, da bo 1. koroška deželna razstava uspela kakor so si jo proponenti, ki so celovško razstavo preuredili v deželno razstavo, zamislili.

35 novih elektrarn v Jugoslaviji

V zadnjih štirih letih je bilo zgrajenih in razširjenih v Jugoslaviji 27 elektrarn z instalirano močjo 101.800 kilovatov. Največji uspeh v dvigu proizvodnje električne energije je bil dosežen v doslej zastalih republikah — Črni gori in Makedoniji. V Črni gori proizvajajo sedaj dvanajstkrat več električne energije kot leta 1939, v Makedoniji pa je proizvodnja trikrat večja.

V prihodnjih dveh letih bo zgrajenih 35 novih elektrarn. Toda še kljub temu bo čutili v nekaterih republikah pomanjkanje električne energije, predvsem še v Bosni in Hercegovini in deloma v Dalmaciji. Šele leta 1953, ko bodo zgrajene velike elektrarne Jablanica in

Zvornik ter Vlasina bodo imele te republike dovolj električne energije.

Naprave za nove elektrarne izdelujejo po večini v domačih podjetjih „Rade Končar“, „Litostroj“, „France Leskovšek“ in „Djuro Djaković“ kjer že izdelujejo turbine, generatorje, hidromehanično opremo, cevi, transformatorje in drugo.

S pričetkom obratovanja novih hidrocentral se bo cena električne energije v letu 1953 znižala za 22 odst. ker je energija iz vode mnogo cenejša.

V-lkovi v Sloveniji

V letošnji zima delajo volkovi veliko škodo med divjadjo in domači živino. Ta nevarna roparska svojat se je zelo razmnožila zlasti v južnih predelih Slovenije.

V Ljubljani so osnovali odbor za pokončevanje volkov, ki je razpisal za uplenitlje visoke nagrade. Prve nagrade so doslej prejeli: Zamida Avgust, nadlovce uprave državnih lovišč iz Občice in sicer je prejel 10.000 din za dva volka, Po 5.000 din za enega uplenjenega volka pa so prejeli: Ivan Cimprič, lovski čuvaj uprave državnih lovišč iz Podpreske, Franc Grajs, član lovske družine Draga, Jakob Turk, lovski čuvaj uprave državnih lovišč iz Podpreske, Alojz Cimprič, član lovske družine Draga-Podpreska in lovec Matija Martinčič.

TRŽNO POROČILO

V četrtek, 10. maja, se na celovškem trgu plačevali:

Krompir kg 0.70 šil., redkev kg 1.— šil., por kg 5.— šil., špinaca kg 3.— šil., solata, glavna-ta kg 6 šil., solata, berivka kg 6.— do 4.— šil., kisló zelje kg 2.— šil., šalote kg 4.— šil.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Nedelja, 13. maja

9.35 Glasbena nedeljska promenada — 11.45 Poje celovski zbor — 16.00 Nesmrtni Strauß.

Ponedeljek, 14. maja

10.00 Svet je lep — 10.20 Rože z juga — 11.15 Poljuden operni koncert — 11.45 Za po-deželjsko budstvo.

Torek, 15. maja

12.00 Opoldanski koncert — 17.10 Popoldanski koncert.

Sreda, 16. maja

12.00 Opoldanski koncert — 16.00 Sodobno jugoslovansko glasbeno ustvarjanje — 20.45 Orkester.

RADIO SLOVENIJA

Poročila

Dnevno ob 5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.30, 23.55 uri; v nedeljah jutranje poročilo ob 8.00 uri.

Radijska ljudska univerza

V ponedeljkih ob 17.40, v sredah ob 20.00 in v četrčkih ob 13.00 uri.

Sobota, 12. maja

5.25 Zabavna glasba — 12.40 Zabavna glasba — 13.50 Kulturni pregled — 14.00 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 14.40 Umetne in narodne pesmi poje vokalni kvintet „Niko Stritof“ — 18.00 Partizanske pesmi — 18.30 Oddaja za pionirje — 20.50 Veseli večer — 22.30 Za ples in razvedrilo — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini — 23.15 Za ples in razvedrilo.

Nedelja, 13. maja

8.15 Zabavna glasba — 9.00 Pesmi najmlajšega rodu — 9.40 Helena Plevelova in A. Stan-ko izvajata slovenske narodne pesmi — 11.15 Oddaja za zamejstvo — 12.00 Pojo naši zbori — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Pol ure za pionirje in cicibane — 13.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Koncert slovenskih narodnih pesmi — 16.45 Kmetijski nasveti — 17.30 Re-

portaža iz železarne Guštanj — 18.40 „Svet v satiri in humorju“ — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Ponedeljek, 14. maja

5.25 Slovenske narodne pesmi — 6.10 Lahek jutranji koncert — 13.00 Glasbena oddaja za pionirje — 14.00 Igra Vaški kvintet — 14.30 Kulturni pregled — 17.40 Prof. dr. Bogo Grafenauer: Slovenci in revolucija 1848-49 — 18.00 Promenadni koncert — 18.30 Gospodarska oddaja: Gospodarski razvoj Anglije po drugi svetovni vojni — 21.15 Za oddih in zabavo — 22.30 Lahek glasbeni spored — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Torek, 15. maja

5.25 Veseli zvoki — 6.10 Zabaven jutranji spored s plošč, vmes gospodinjki nasveti — 10.30 Šolska ura za osnovne šole — 12.00 Slovenske narodne pesmi pojo naši zbori — 14.00 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov — 15.30 Šolska ura za osnovne šole — 18.00 Zeleli ste — poslušajte! — 18.40 Kulturni pregled — 19.00 Lahek spored izvaja Studentski sekstet — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Sreda, 16. maja

5.25 Pesmi borbe in dela — 6.10 Pester spored slovenske narodne in umetne pesmi — 13.00 Jezikovni pogovori — 13.10 Zabaven opoldanski spored — 18.00 Mladinske skladbe Emila Ulage — 18.10 Mali leksikon za pionirje — 19.00 Na Primorskem so prve češnje že dozorele... — 20.00 Kako se je razvijalo površje Slovenije — 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini.

RADIO SCHMIDT

„hiša malega človeka“

Radio-aparati za vsakogar - (obroki po dogovoru) - elektro material, žarnice za domačo uporabo in prodajo - Moderna reparatura delavnica - študijo za snemanje na plošče.

Celovec, Bahnhofstrasse 22. Tel. 28-48

KINO-PREDSTAVE

ST. JAKOB V ROŽU

v soboto, 12. in v nedeljo, 13. maja
„Sindbad der Seefahrer“
v soboto, 19. in v nedeljo, 20. maja
„SOS vom Monte Blanc“

VELIKOVEC

v soboto, 12. do ponedeljka, 14. maja
„Barry“
Na binkoštno nedeljo ob 11.00 in 14.00 uri in ponedeljek ob 14.00 uri predstava za otroke.
„Rache ist süß“
v sredo, 16. in v četrtek, 17. maja:
„Der Sohn des Monte Christo“
v petek, 18. do nedelje, 20. maja
„Weltausstellung Paris“

BOROVLJE

v soboto, 12. do ponedeljka, 14. maja
„Johnny Belinda“
v sredo, 16. in v četrtek, 17. maja
„Der Zigeunerbaron“
v soboto, 19. do ponedeljka, 21. maja
„Scotts letzte Fahrt“

ZELEZNA KAPLA

v soboto, 12. in v nedeljo, 13. maja
„Aber mein Hans der kann's“
v ponedeljek, 14. in v torek, 15. maja
„Ich war eine männliche Kriegsbräut“
v četrtek, 17. in v petek, 18. maja
„Schrecken der Prärie“
v soboto, 19. in v nedeljo, 20. maja
„Das Mädchen vom Moorhof“

Trgovina z mešanim blagom

Franc Planteu

Velikovec

Podružnica Sinča vas
se priporoča cenjenemu občinstvu

Zveza slovenskih zadrug

ima še nekaj priznanega semenskega krompirja vrste „Behms“ — prav zgodnji ter vrste „Rodovitnik“ (Ackersegen) na razpolago.

Naročite takoj pri naših zadrugah.

ZA
Materinski dan
CVETLICE

PRI

SCHILCHER

CELOVEC

BENEDIKTINERPLATZ TELEFON 19-22

Stare železo
stare kovine
cunje
star papir
kosti in ščetine

kupuje po najboljši dnevni ceni

G. FRICK

CELOVEC, SALMSTRASSE 7. TEL. 14-88

Trgovina stekla in porcelana

HANS BRAMMER

delavnica za vsa steklarska dela,
brusilnica za steklo, brizganje
stekla, zrcala, steklo za avto-
mobile.

Klagenfurt, Celovec, Lidmangyasse 41,
Spitalgasse 13

TRGOVINA ŽELEZNINE

Stefan Andrecs

Celovec, Karfreitstrasse 9, tel. 47-06

Gradbena okovje, kuhinjsko orodje,
žice, žičniki, železo in pločevina.

Novosti!

SPEZI-COLA

iz tovarne osvežilnih pijač

AMLACHER

Celovec — Klagenfurt
Pischeldorfer Strasse 16

Bogata izbira za
Materinski dan v

Geschirrhäus Edelweiß

Villach, Beljak
Bahnhofstrasse 14

Strokovna trgovina jeklenine
znamke Solingen in brusilnica

Zaloga pristnih

BERGAMO

brusnih kamnov

HUMBERT DE CILLIA

Villach, Beljak, ob hotelu Central

TRGOVINA UR

Kobler & Co.

VILLACH, BELJAK

Unterer Kirchenplatz 4, tel. 47-62

Lastna popravilnica, strokovna trgo-
vina ur, nakitja in optike.

Kmetje, poslužujte se naših kmečkih gospodarskih zadrug

katere vam dobavljajo

umetna gnojila
semenje
kmetijske stroje vseh vrst
razna krmila

V denarnih zadevah se obrnite na naše hranilnice in posojilnice
vključene v

Zvezo Slov. Zadrug, Celovec, Pauličg. 7, Tel. 21-29

Najlepši dar za birmo

slika od **Foto Tollinger**

CELOVEC, Stari trg 31, 2. nadstr.

Na binkošti in ponedeljek celodnevno odprt!

OB BINKOŠTNIH PRAZNIKI OBISČITE RESTAVRACIJO

Volkskeller

GOSTILNO ZA VSAKOGAR

Celovec, Bahnhofstrasse 44

Prvovrstno kosilo in večerja po nizkih cenah